

A

KEGYES TANÍTÓ-RENDIEK

VEZETÉSE ALATT ÁLLÓ

NAGY-KANIZSAI KATH. FÖGYMNASIUM

É R T E S I T Ő J E

18⁷²|₇₃-iki

T A N É V R Ő L.

NAGY-KANIZSA,
NYOMATOTT WAJDITS JÓZSEF GYORSSAJTÓJÁN

1873.

A rövidítések magyarázata.

helv. v. = helvét vallású; g. kath. = görög katolikus; izr. = izraelita, ism. = ismétlő; kit. = kitűnő; jel. = jeles; I. r. = első rendű; II. r. = második rendű; III. r. = harmadik rendű; p. = példás; d. = dicséretes; t. = törvényszerű; k. t. = kevésbé törvényszerű; n. t. = nem törvényszerű; e. = ernyedetlen; k. = kitartó; kl. = kellő; h. = hanyatló; cs. = csekély; s. = semmi; 1. = kitűnő; 2. = jeles; 3. = jó; 4. = elégséges; 5. = elégtelen; 6. = semmi; v. m. = vizsgálatlanul maradt.

Anyag-vándorlás a természetben.

„Nihil sub coelo stabile.“ A természettudományok jelen kifejllettségéig megszokott dolog volt a fennidézett szavaknak azon értelményt tulajdonítani, mely szerint minden létező, rövidebb bár vagy hosszabb idő alatt, de okvetlen az örök enyészetsötét homályába merül. E vélekedés egyszersmind hatalmas támaszt talált számtalan anyagnak a szabad szem előtt véghezmenő felbomlásában, látszólagos megsemmisülésében. Midőn pl. a gyertya ég, anyaga szemlátomást kisebbedvén, látszólag nem minden alap nélkül következtettünk annak elenyészésére. Vagy midőn az állati hulla kellemetlen büzt terjesztve maga körül rothad, vagy a fa a szabad ég alatt lassu korhadás által közeleg feloszlásához, vagy az évszázadokkal daczó erő gránitszobor elporladt talapzatáról — engedve egy erősebb hatalomnak — alahull, mi ezen, s egyéb hasonló jelenségekben a beláthatlan enyészetsötét és kérlelhetlen munkásságára ismertünk. „Volt, nincs“; „az idő vasfoga megemészte mindent“, szoktuk mondani mindannyiszor, midőn akár állati vagy növényi, akár ásványi anyagok felbomlásának voltunk szemtanúi.

A természettudományok jelen álláspontján azonban mai nap már mindnyájan tudjuk, hogy a testek égése határozott vegyolyam; s hogy égés által az anyag nem semmisül meg; sőt érzékeny mérleg segítségével pontosan kimutathatjuk, mint ezt Lavoisier először tévé, hogy az súlyában nemcsak hogy nem kevesbedik, de a levegőnek élenyét (Oxygen) magához vonván, még gyarapodik. Égés által tehát az anyag nem enyészik el, csak alakot változtat. Ugyan ez áll a szerves és szervetlen világ minden terményéről, bár mi egyéb módon történjek is szemre nézve azoknak felbomlása; mert anyag soha el nem vész, sem meg nem semmisithető. Azért midőn egy testet felbomlani látunk, ne gondoljuk, hogy az azt alkotott anyagrészek megsemmisülnek; hanem csak hogy e vegyi összeköttetésből kiléptek, hogy ismét egy ujba menjenek át; szárnyakat öltve szétoszlottak a levegőben, hogy ismét új életnek adjanak eredetet. S ebből ön-

ként következik, hogy az anyagnak parányi egymásra ható folytonos mozgásban, örökös tevékenységben vannak úgy annyira, miszerint bátran elmondhatjuk, hogy abszolot nyugalomban egyetlen egy test sincs; mert a természet örökké változtathatlan törvénye: az anyagnak örökös körutja, melyet minden létezőnek meg kell tenni. Az anyagnak szünteleni forgalma léte ad az összesség egyes részeinek, melyeket egy ideig ápoló kézzel fenntart, hogy ismét majdan az egyiket a másik által szétrombolja; miközben azon anyagösszeg, mely a mindenséget alkotja, valamint az idők folyamában egy porszemmel sem szaporodhatik, úgy viszont magából egy porszemet sem veszithet.

Vannak tehát a természetnek egyes fáradhatlan munkásai, melyeknek tevékenysége míg egy részről a létezőknek felbontásában, más részt ujakknak létrehozásában nyilvánul.

Ha az ásványország terményeinek szemeink előtt véghezmenő és a természet háztartásában nagyszerű jelentőséggel bíró elmállást észlelő figyelmünk tárgyává tesszük, nem lehetünk közömbösek azon tényezők iránt, melyek azt előidézik.

A meleg, mely eltekintve azon hatásától, hogy általa a vegytani műtétek hatalmas lendületet nyerne, már a folytonos mérséklet-változás által is elegendő befolyással bír arra nézve, hogy a szervetlen termények elperladását nem csekély mérvben elősegítse. A meleg által okozott térfogatváltoztatásnak sem az egynemű állománynyal bíró és szabályosan képződött jegecek, sem a különböző alkatrészeket magukba záró közetek ellenállni nem képesek, s a nagyobb mérvű kiterjeszkedés alatt az egymással szoros összefüggésben levő részek oly feszültséget érhetnek el, mely az egész tömegnek szétrombolását vonja maga után. Igen természetes, hogy az ilyeszerű elporladási folyamatok gyorsasága mindenkor a mérséklet ingadozásainak minőségétől föltételeztetik.

A földünket környező légnak egyik és legnevezetesebb alkatrésze, az éleny, szintén már régóta ismeretes egyebek között azon tulajdonságáról is, mely

szerint a szervesanyagokhoz való roppant vegyrokonságánál fogva azoknak elmállásánál, mint nevezetes tényező szerepel. Különösen felismerhető az Oxigén behatása oly vegyületeknél, melyek még annyi éleltartalommal nem bírnak, amennyit rendes körülmények között fölebb élegülés által magukba zárni szoktak. Ilyen különösen a Mangánélecs (MnO), mely utóbb Mangánélegg (Mn_2O_3), továbbá a vasélecs (FeO), mely vasélegg (Fe_2O_3) változik.

Azonban közönséges módosulásában és közönséges viszonyok között az élely magában kevésbé képes az elmállási folyamatok előmozdítására. E tulajdonság inkább sajátja azon élelynek, mely villanyosság által szabadul ki vegyeiből, s melyet Schönbein Ozonnak nevezett. A legtöbb test Ozon hozzájárulása folytán azonnal a legmagasabb arányban élelyül. Így leszen pl. az Ammoniaiból rögtön légenysavas Ammonia. $[(2NH_3) \cdot O_4 = NH_4NO_3 \cdot H_2O]$. stb. A szabad természetben az Ozon mindenütt s különösen zivataros időjárás alkalmával nagyon el van terjedve; hideg és száraz időben szintén több a levegőnek Ozontartalma, mintha az idő lágy és ködös. Buja növényzet körül hasonlóképen nagyobb mennyiségben fordul elő, mint népes városokban, hol még sokféle szerves kipárolmány is száll a légből, melynek átalakítására nagy mértékben fölhasználtatik. Nagyobb városokban, melyekben a rothadó szerves anyagoknak kipárolgása folytán származott és az emberi szervezetre nézve ártalmas légnemek nagyobb mennyiségben gyűlnek össze úgy, hogy ezeknek elpusztítására a jelen levő Ozon nem elégséges, azok gyakori betegeskedéseknek, veszélyes járványoknak lehetnek okozói. Ezért ajánlatos a csatornáknak stb. fertőztelenítése. Desinfectio. —

A szénsav (CO_2), mely csekélyebb mennyiségben a körlégnek egyik alkatrészét képezi, de melynek tulajdonképeni forrásául inkább az életműves szervezetek továbbá a földnek belseje tekinthető, aszerint amint kisebb vagy nagyobb mennyiségben van jelen, hatására nézve is gyengébb vagy erősebb lehet. A földnek fölületén pl. a szénsavtartalom éjjel nagyobb, mint nappal; nyáron nagyobb, mint télen; hosszan tartó eső elnyelés által tetemesen megkisebbitetheti a körlégnek szénsavtartalmát s. t. b. A szénsavnak az elmállási folyamatok elősegítésénél észlelhető működése leginkább abban nyilvánul, hogy a vízben oldhatlan egyszer szénsavas égvényes földfémeket pl. szénsavas meszet ($CaCO_3$) feloldja, azaz a víznek egyáltalán nagyobb oldóképességet köcsönöz. —

A körlégben folytonosan van jelen, habár csekély mennyiségben Ammonia (NH_3), mely leginkább légsavas és szénsavas sókkal vegyülten jelenkezik. Ezen az eső vízben is föltalálható vegyületek szintén hozzájárulnak némely kőzetek elmállításához. —

Az eddig felhozott tényezőket azonban, melyek a szervesanyagok felbomlását és ezzel kapcsolatban azoknak egy más testté való átalakítását kisebb-nagyobb mérvben okozzák, ebbeli tulajdonságokban messze túlhaladja a víz; mely roppant mennyiségénél és könnyű folyékonyágánál fogva földünk kérgét keresztül-kasul járja, a nehézség és hajcsövesség irányát követve megmérhetlen mélységeig lehat. Természettani tulajdonságainál fogva ismeretes a vízről, hogy az $-4^\circ C$ -nál legnagyobb sűrűséggel bír; s ha most a hőmérséklet még alább száll, akkor részeinek összefüggése mindinkább lazul, mindjobban kiterjed, míg végre $0^\circ C$ -nál $-8^\circ C$ -val fölért kitejedtség mellett megfagy. Minek folytán ha valahol a földben tért nyervén nagyobb mennyiségben gyűl össze úgy, hogy az egész ürt kitölti, ekkor a hőmérsék alább szállván kiterjedtsége, mint számtalan példa igazolja, annyira fokozódhatik, miszerint a terjeszkedését gátló legerősebb közettömegeket is képes darabokra zúzni. Így keletkeztek a korunkban sok kíváncsi nézőt magukhoz esőditő óriási barlangok pl. Aggtelek, Adelsberg. — S a törmelék aztán a vízzel nagyobb fölületben érintkezvén a további alak- és összetétel-változtatásnak is könnyebben enged.

De a víz még gázalakban is elvan terjedve mindenütt; mert a víz sőt maga a szilárd állapotú jég is folytonosan párolog. Ezen gázalakú víz a térfogatkisebbedés általi sűrűdésnek épen úgy alá van vetve, mint a körlégnek egyéb alkatrészei. S a szilárd testek, ide nem értve azokat, melyek úgyszólván üvegszerű tömörséggel bírnak, mindnyájan képesek több-kevesebb illetén vizgőzt magukba zárni, lesűríteni; mit aztán közönségesen „hygroskopikus víz“ névvel szoktak jelölni. Nevezetesen a növényiszövetek és különösen a korhadásnak indult maradványok látszanak leginkább bírni a hygroskopikus vizet lesűrítő képességgel. A szén pl. annyira bír nedvszívó tulajdonsággal, hogy az a gázalakú vizet egészen cseppfolyóvá sűríti. — A mezőgazdaság érdekében eszközölt kísérletek a nedvszívó képességet a termőföldnél is kétségen kívül helyezték.

A körlégi vizgőz azonban akkor is lesűrődik cseppfolyó vízzé, ha a hőmérsékletének megfelelő telítéspontot bármily csekély mérvben is túlhaladta lehülés vagy új vizpárák hozzájárulása által; és mint ilyen eső, hó vagy jég alakban ismét a földre hull, hogy rendeltetését, örökös körutját, eszközölje. E körlégi csapadékok az elmállási folyamatoknak leghatalmasabb előmozdítóik közé számíthatók, különösen ha még meggondoljuk, hogy e csapadékok mily erővel esnek a földre, folyás által magasabban fekvő vidékekről a távol alantabb fekvőkre; s ha meggondoljuk, hogy az uralkodó szelek által erejük még növekedik: akkor úgy hiszem nem leszen túlzott azon állításunk, mely szerint ily kedvező körülmények között sziklákat rombolnak szét, melyek

nek darabjait vagy feloldva vagy mint törmelékot magukkal viszik, hogy az utánok következőrömböló elemek tevékenységének új tért nyissanak. —

Miután a kőzetek elmállásáról, megismerkedve legalább főbb vonalakban annak okaival, magunknak némi fogalmat szereztünk, lássuk most, melyek kiváltképen azon kőzetek, melyek roppant kiterjedésöknél fogva különösen termőföld-azaz talajképzőknek tekinthetők; ide nem számítva azokat, mint pl. bazalt, trachit, dolomit, syenit, porphir, kréta stb., melyek leginkább csak helylyel-közzel fordulnak elő.

Azon kőzetekhez, melyek a legelterjedtebb hegységeket alkotják, s melyek a vízfordások által keletkezett talajokban is mint legfőbb alkatrész szerepelnek, s melyeket a folyamok mentében és a tengerparti vidékeken levő lapályokon mindenütt föltalálunk, sorolhatók a gneisz, csillámpala, agyagpala, granit, mészkő, melyeket épen azért földünk alap-és fő talajképző kőzeteinek is méltán tekinthetünk. Ezek tehát azon kőzetek, melyek mindazon szervesetlen alkatrészeket magukban foglalják, melyek a talajnak s így a növényzet szervesetlen tápszerének elengedhetlen föltételét képezik. S aszerint aztán amint valamely talaj egyik vagy másik kőzetnek vagy talán azoknak együttes elmállása által képződött, jönnek létre a különböző minőségű talajok. Összetételeik szerint a nevezett kőzetek leginkább kova, földpát, csillám, tülle (Hornblende), mész, augit, fagyag, gipsz és timföld elegyrészekből állanak, melyek ismét elmállásuk által a talajnak vasat, cselenyt, ként, kalit, natront, keserföldet, meszet, kovasavat, kénsavat, phosphorsavat stb. vagy ezek különféle vegyületeit szolgáltatják. Pontos vegyelemzés nyomán ismeretes, hogy pl. a granit, melynek elegyrészei: a kova, csillám és földpát, százalékokban kifejezve 4·75 kalit, 3·47 nátront, 0·47 meszet, 0·35 magneziat, 0·58 phosphorsavat tartalmaz. S épen ezek azon alkatrészek, melyek a növénytestnek szervesetlen tápszerét képezik; melyek ismét a növénynek elégetése után mint eléghetlen részek hamu alakjában visszamaradnak.

Megjegyezzük még itt, hogy valahányszor a kőzetek elmállásáról szólunk, soha se feledjük ki egyszermind, hogy az mindenkor a már említett tényezők behatása alatt mehet csak véghez; mert legyen valamely test bár mily apróra zúzva, de míg annak részei vízben oldhatlanok, addig azt legfőlebb csak elporlásnak nevezhetjük. Az elmállás a vízben való oldhatóságnál veszi kezdetét; ezt pedig előidézi a körlégnek élye, mely pl. a vízben oldhatlan kénnel oldható kénsavat, a phosphorral phosphorsavat stb., vagy a jelenlévő égvényes fémekkel vegyülten kisebb-nagyobb mérvben oldható élegeket pl. haméleg (K_2O), szikenyéleg (Na_2O), mészéleg (CaO), vagy ha ezek még savakkal vegyülhetnek, sókat pl. kénsavas meszet ($CaSO_4$, gipsz), szénsavas

natront (Na_2CO_3 , szóda) stb. képez. S így azon következtetéshez jutunk, hogy bár a kőzetek elporlása gyorsan megy is véghez, az egyes alkatrészek ujjaalakítása mindamelletten igen lassan és csakis az Oxygennek hozzáférhetése mellett történhetik; mely körülmény ismét tüzetes figyelmet különösen a mezőgazdaságnál érdemel, amennyiben az említettek után a talajképződést önmagunk is elősegíthetjük, ha a levegő élyenét földünkkel minél inkább érintkezésbe hozni igyekszünk; mit leginkább gyakori és mély szántás, továbbá porhanyítás által eszközölhetni.

Czélunk levén az anyagvándorlást általában feltüntetni, miután az anyagnak létezéséről meggyőződünk, s annak különféle összetételével, ujjaalakíthatóságával megismerkedtünk, lássuk most, miként megy az át a növénybe, és miként alakul át a szervesetlen anyag szervesé?

A növénynek tápszerét ásványi és körlégi anyagok képezik. Az ásványiakról tudjuk, hogy azok a talajt alkotják, melyben az apró porszemecskékből a levegő élyenének hozzájárulása által az anyagparányok a már ismertetett módon vízben oldékonyakká tételnek, s ily alakban a növényekbe jutván, annak szervesetlen alkatrészeit, tápszerét, az elégetés után visszamaradt hamut képezik. A körlégből pedig a növények a szélenyt, könenyt, élyent és légenyt veszik magukba; csakhogy miként az ásványi tápszeréknél láttuk, hogy az anyagok soha sem vétetnek fel tisztán, vegyületlen állapotban, azaz mint elemek: ugyanazt tapasztaljuk az egyetlen élyen kivételével a körlégi anyagoknál is, melyeket a növények szintén csak mint vegyületeket fogadnak el tápszerékül; így élyent szélenynyel mint szénsavat (CO_2), élyent könenynyel mint vizet (H_2O), légenyt könenynyel mint Ammoniat (NH_3). S a körlégből a növénybe jutott ezen alkatrészek teszik a növénytest azon állományát, mely előttünk mint eléghető, szerves rész ismeretes. S hogy tüzetesen miként alakulnak ezek szervesekké, erre nézve reméljük, hogy a görösövi vizsgálatok idővel kellő felvilágosítást fognak nekünk nyújtani.

Gyökereikkel a növények a földbe, ágaikkal, leveleikkel a körlégbe terjeszkedvén, itt keresik és találják fel mindazon már ismertetett ásványi és körlégi anyagokat, melyeket aztán sejtjeik életműködése által szívárlás következtében állományukká hasonlítanak át; mi alatt a fölvetett tápvegyek ismét vegyi átalakításokon és a sejtiszövet minden rétegébe való eljutás folyamában helyi változtatásokon mennek keresztül.

A fölvetett kétnemű tápvegyek élyetani (physiologiai) működésre nézve is különböznek egymástól. A körlégiek főleg a növény állományát képezvén, ennél fogva képző anyagoknak tekinthetők; az ásványiak ellenben csak arra látszanak rendelve lenni, hogy a

vegműködéseket megindítsák; de azért szintén lényegesen szükséges tápszereit képezik a növényeknek, mert tenyészetű kísérletek igazolják, miszerint az ismert ásványi vegyületek hiányában a növényfejlődés teljességgel lehetetlen.

A tápanyag áthasonítása (assimilatio) folytonos anyagcserével van összekötve. Így pl. midőn a levélzöld-(chlorophyl) tartalmú növénysejtek, milyenekkel leginkább a levelek bírnak, a napfény segélyével a bevett szénsavat felbontják, hogy ennek és a viznek elemeiből szerves anyagokat képezzenek: ugyanekkor a szénsavnak megfelelő térfogatu élelyt bocsájtanak a körlégbe. Általában a levelek a növénynek azon szervei, melyek, minthogy legtöbb levélzöldet tartalmaznak, továbbá, mert leginkább és legnagyobb fölülettel fogják fel a napfényt, a legkitünőbbben vannak hivatva az anyagszétbontás, áthasonítás és az ezekkel kapcsolatos anyagcsere véghezvitelére. — A színes viráglevelek ezekkel ellenkező életműködéssel bírnak, amennyiben élelyt vesznek fel és szénsavat légzenek ki; miből egyszersmind a szénsavnak az emberi szervezetre nézve káros hatása folytán önként következtethetünk nagyobb mennyiségű virágnak a lakszobákban való ártalmosságára.

Látjuk tehát miként épül fel a növénytest az őszanyagokból az anyatermészet szorgalmas munkásainak bámulatosan összhangzó működése által.

De kísérjük a növénytalkotó anyagot további vándorutjain s vizsgáljuk meg, mi történik, midőn a növény elég, vagy elkorhad, vagy talán a földbe temetve elszenesedik, vagy épen a növényevők eledeleül szolgál?

A növénynek égése akként történik, hogy pl. a fát, miután az úgy helyeztetett el, hogy hozzá a körlégnek szabad folyása legyen, tüzet rakván alája, fölmelegítjük mindaddig, míg a benne foglalt légnemek, a túlbnyomó szénely, továbbá annyi köneny és élely, (a fa összetétele vegyileg: $C_6H_{10}O_5$) mely vízzé egyesülhet kifejlődnek, amikor a szénely élelynel ismét szénsavvá, a köneny pedig és élely vízgőzzé ég el, azaz a körlégből vett anyagok megint visszaszolgáltattak, hogy visszanyert szabadságukat új körfolyam megkezdésével cseréljék föl. A tapasztalt füst tökéletlen égesnek eredménye. A teljes elégés után hátramaradt hamu a fában foglalt szervetlen alkatrészeket tartalmazza. S hogy ezen égésnél csakugyan szénely válik ki, erről meggyőződhetünk, ha az izzó szénelyt, mely egyszersmind a világosságot is adja, mielőtt az élelynel tökéletesen vegyülhetett volna, valamely hideg lappal hirtelen lehütjük; amikor a fekete szén mint korom marad hátra. Ha az égés alá vetett test lélelyt is tartalmazott, akkor ez abból kiválva könenyelyel vegyül, s mint Ammonia (NH_3) száll a légbé.

Ha a növény elhal s hozzá a szabad ég alatt vagy a laza földben a levegő élelye járulhat, kellő hőmérsék mellett ugyanazon, csakugy lassu égési vegy-folyamon megy keresztül, melyet előbb ismertetünk. A növény ílyetén fölbohlása korhadásnak neveztetik, melynek terményei szintén ugyanazok, melyekről fönebb szóltunk. Megjegyezzük még, hogy némely növénynek felbohlásánál, pl. a káposztaféléknél, repceznél, szagidegeinket érzékenyen megtámadó kellemetlen szagot érzünk, miből azoknak lélelytartalmára következtethetünk, mely a kifejlődő könenyelyel ismét Ammoniat alkotván a légbé száll. Az íly jellemző szagot maga körül terjesztő felbohlást, a szerves testeknél általában „rothadás“ névvel jölöljük.

Egészen másként történik a növényrostnak felbohlása, ha az pl. víz alatt s tehát a körlégnek majdnem tökéletes elzárása mellett megy véghez. Ilyenkor a kifejlődő köneny vegyülni törekedvén, élely hiányában szénelynel kel össze s alkotja az úgynevezett könnyű szénköneget, mocsár- vagy bányaléget (CH_4), mely a mocsár felszínére jutván apró buborékok alakjában eléggé szemlélhető. Azonban a könenynek egyik kisebb része a széndús hátraleknél marad vissza és szénelynel vegyülten a bitument képezi, s e hátralek végre egészen tőzeggé válik.

Azon ősz időben, melyben széntelepeink létrejöttek, a tőzegképződéshez szükséges föltételek még nagyobb mértékben megvoltak, mint most. Az éghajlat, földünk kérge még csekély vastagsággal bírván, minde-nütt egyenletesen tropikus vagy sub-tropikus volt; a vizek folyókká és tengerekké egyesítve még nem lévén, csak lápok, mocsárokat és tavakat képezhettek; a körlég pedig vízgőzzel annyira telítve lehetett, hogy mind a három körlélmény befolyása alatt a növényzet azon rendkívüli nagy mennyiségben keletkezhetett, melyben azt nagyszerű széntelepeink szám és vastagság szerint föltételezik. A tropikus klima magas hőmérséke a növényzet elhalását s a mocsárookban eltemetett holt részeknek felbohlását minden esetre nagy mértékben elősegítette. — Később leülepedett közet-retegek elborították a különböző vastagságu tőzegtelepeket, melyeknek rétegei a kisebb-nagyobb nyomás és hőmérsék befolyása alatt különböző módon átváltoztak. Régibb telepek, melyeknél az átváltozás legtovább folyhatott, szénelydúsabbak; ezek az anthracitok és a kőszenek. Hazánkban a jóféle kőszényszolgáltatásra nézve igen nevezetes a másodkori képződményeknek Lias képlete, melyből Pécssett és Oraviczán jeles minőségű és sok kőszenet nyernek. Ennél ifjabb képződésűek a barnaszénfélék és logfiatalabbak a tőzegtelepek. Barnaszénben kitünően bővelkednek hazánkban harmadkori Eocän és Oligocän képletei; így Tokodon, Dorogon (Esztergommege), Salgótarjánban (Nógrádm.) stb.

Igy képzeljük mi a föld alá temetett növényeknek elszénesedését; hogy azonban a kőszénképződést nem mindig a tözegeles folyama előzte meg, azt talán említenünk sem kell.

Midőn a fát oly hőfokig melegítettük, mely elegendő annak illékony könenyét átalakulásra bírni, ez vagy önmagában, vagy szénenyhez kötve a tüzelőszer felületére jut és itt élenyre találva ezzel lángot képez, meleget fejleszt, elég. A kifejlett meleg pedig az anyag belsejére hat, honnan ismét új gázokat űz ki, melyek a felszinen szintén elégnak s így a lángolást és égést folyton táplálják. S minél likacosabb s fiatalabb azaz könnyűdúsabb volt a kezelt fa, annál nagyobb lánggal is ment annak elégeése végbe. De ha végre az illó részek mind kiűzettek, akkor a láng megszűnik s csak paráztűz marad hátra, mely kellő léghuzam mellett szénsavvá (CO_2), annak hiányában szénélegé (CO) ég el.

Ha azonban valamely tömött szövegű, könnyűszegény anyagot, pl. kőszent, melyből a könnyűnek nagy része már a korhadás folyama alatt elszállott, akarunk elégetni: akkor arra már elejétől kezdve magasabb hőfok kell; mert a belőle kiűzhető kevés gáz a tűz táplálására nem képes, s mert különben a széneny is nehezen oxidálódik. — A nyert termény ez esetben még mindig ugyanaz, t. i. szénsav és vizgőz.

Ha ellenben a tüzelő anyagot a levegő élenyétől elzárva hevítjük, azaz szárazon lepároljuk, akkor a közönséges elégeésnél sokkal bonyolultabb folyamatok mennek végbe. E mellett legelőször a hygroskopikus víz párolog el, azután gázalakban nyerünk világító gázt (C_2H_4), szénélegét (CO), szénsavat (CO_2). Ammoniat (NH_3), melyek közül a két első éghető, amikor a termény ismét szénsav és viz, a két utolsó nem, s azért a világítógáz gyárakban a többtől ki is választatnak. Cseppfolyó alakban pedig hátra marad egy szénenydús folyadék, a kátrány. A kőszénfélék még egyebeken kívül szénsavas és ecetsavas Ammoniakot, továbbá benzint (C_6H_6) is adnak, s végre ezeknél szilárd terményképen koks, a fáknál majdnem teljesen tiszta széneny marad hátra, melyek ismét éleny hozzáadás által még szénsavvá elégethetők, míg végre a szénnél hamu, a koksznál pedig salak alakban az ásványi részek kiválnak. A többi termények is mind egész teljes felbontásukig különféle czélokra használhatatnak; itt pl. megemlítjük a paraffin-gyertyát, a phenilamint vagy anilin kőszénfestéket stb.

Mindezeket pedig csak azért hoztuk fel, hogy lássuk, miszerint anyag, bár mily meglepő átalakulásokon menjen is az keresztül, soha el nem vész, mindenkor föltalálható az végelemzésben, rejtőzzék bár szilárd, cseppfolyó vagy légnemű állapotban. —

De a szervetlen állapotból szervessé fejlődött s a növénytestet alkotó anyagot körutján még tovább is követhetjük.

Ugyanis kizárólag növényekkel táplálkozó egyes állatfajainknál szemlátomást tapasztaljuk, hogy azok szépen növekednek, testben gyarapodnak.

De ez által megint csak azt észleljük, hogy azon anyag, mely előbb a növénynek szolgált tápszerül s annak egész szerves állományát képezé, most az állat belsejébe jutván s új áthasonításon menvén keresztül ismét a küllevegő élenyének hozzájárulása folytán az állat testét tápláló és fönttartó vérré változik. Általában az állat testében ugyanazon anyagok találhatók fel, melyek annak tápvegyeiben előfordulnak. Így pl. a kezdetben hajlékony, gyenge porczok későbbi keménységöket a tápszerekből beléjük lerakodott phophorsavas mésznek köszönik; az izomszövetben, a tulajdoképeni husban, a széneny, könny, éleny, légeny vegyületeire ismerünk.

Ami továbbá magát az állat által fölvevett növényi tápanyagnak tüzetes áthasonítását illeti, az akként történik, hogy az állat emésztési rendszere által a test táplálására alkalmas és különösen fölszívárolt folyékony pép a tüdők által belégzett levegőnek élenyével vegyül s vérré alakul; míg a megemészthetlen anyagok kitakarítottván a talajba vezetnek, hol ismét új életnek szolgálnak alapjául. Az állat testének minden egyéb része aztán a vérből veszi táplálékát. S mint látjuk tehát a tüdők a körlégnek csakis élenyét használják föl s helyette igen szénsavdús légnemet adnak a körlégnek. Az állatok véralkotási rendszerének ily szerű működésében tapasztalhatjuk a legmeggyőzőbben az állat- és növényvilág között létező szoros viszonyt, mely az egyik vagy másik fél által fölhasznált anyagnak ily meglepően kölcsönös kipótlásában nyilvánul. Mert ugyanis, míg az állatok a levegőnek élenyét használják föl s helyette majdnem tiszta szénsavat légzének ki; addig a növények a körlégi egyensulyt az által tartják fenn, hogy az állat által számukra elkészített szénsavat felhasználják, s viszonzásul az elfogyasztott élenymennyiséget kipótolják. Innen magyarázható meg egyszersmind azon üdítő hatás, mit reggelenként a jótékony napsugarak által a buja növényzetből gazdagon kiválasztott éleny belégzése következtében érzünk.

De mint minden az ég alatt, úgy az állatnak testét összetevő anyagok is örökös körforgásra levén rendeltetve, a már ismert tényezők fáradalmat nem ismerő munkássága folytán légi és földi alkrészekre bontatnak és ismét visszazármaztatnak oda, honnan első eredetöket vevék; vagy tovább haladnak a megkezdett pályán, tápszerül kínálkozván a husevőknek, hogy ismét új életnek föltételül szolgáljanak.

Elkisértük így az anyagot legalább főbb vonalakban, föl egészen az emberig, kinek testét alkotó elemek mind ugyanazok, melyekkel a földön és légben megismerkedtünk.

Az ember szintén tápanyagot vesz föl, mit aztán belső rendszereinek életműködése folytán áthasonít, hogy a folytonos anyagcsere által szétbontott és fölhasznált részek, valamint a munka által fölemésztett erő folyvást kipótoltassék. — De az anyagtömecek még az élő testben sem találnak állandó tanyát, végleges megállapodást. „Minden egyes lélegzettel, melyet szájunkon kibocsájtunk, mondja Büchner, kilégezzük egy részét a bevett tápszernek, a megivott viznek.“ Folytonos mozgásban, örökös tevékenységben vannak bennünk a fölvelt anyagok mindig úgy annyira, hogy élettani észleletek nyomán azt állíthatjuk, miszerint testünk hét év lefolyása alatt tökéletes átváltozáson megy keresztül; ma azon anyagrészecskék egészen ujakkal vannak fölcserélve, melyek testünket ez előtt hét évvel alkották. Miközben a test alakja folyton ugyanaz marad; míg végre az élet megszűntével feloszlunk, s alkotó elemeink visszanyert szabadságukat ujult erővel használhatják föl hasonló vándorút megkezdésére.

Memento homo, quia pulvis es et in pulverem reverteris: emlékezzél meg ember, miszerint por vagy és porrá léssz, mondja hamvazó szerdán a kath. egyház jámbor hiveihez, midőn azokat jóakarólag vezeklésre figyelmezteti; és e nagy jelentőségű szavak szintén nem egyebet, mint az általunk röviden elmondottakat jelentik.

Az anyag örökös körútja érdemleges feltüntetésének czéljából számtalan példát idézhetnénk, melyet a vegyész megbecsülhetlen mérlegének segélyével úgyszólván mindenféle irányban képzelhetlen pontossággal észlelt. Az ezen érdemben eszközölt fáradszaktalan kutatásokszakadatlan láncolatát tüntetik föl az anyag különböző átalakulásainak. „A kenyérben, amit eszünk, a levegőben, amit belégzünk, így szól Büchner, magunkhoz vesszük az anyagot, mely ezer és ezer év előtt talán épen elődeinknek testét alkotta.“

Mert anyag soha meg nem semmisül, csak alakját változtatja a szerint, amint körútjában különféle tényezők azt föltételezik. S hogy Giordano Bruno-val szóljunk: „ami egykor mag volt, fű lesz, aztán kalász, majd kenyér, tápszer, vér, ember, hulla; ismét föld, kő vagy más egyéb, és így tovább.“ Empedokles pedig gyermekeknek vagy nagyon szűk látkörrel bíróknak nevezi azokat, akik azt hiszik, hogy valamely anyag tökéletesen megsemmisülhet.

Azért midőn elhunyt rokonainknak kegyelettel ápolt sirhalmáról drága emlékül egy kis virágot szakasztunk, jusson eszünkbe, hogy az az érzékenyen megsiratottnak egykor talán épen érettünk dobogott jó szive hamvaiból is támadhatott; mert miként Michelet mondja: „szünet nélkül forr a természet olvasztó tégelye;“ és a rideg halál nyomában a kedvesen viruló élet jár.

PINTÉR ELEK.

Tanszerek szaporodása a lefolyt tanévben.

1. A tanári könyvtár számára szereztetett: 58 kötet tankönyv, 4 tudományos folyóirat, 12 darabfali térkép. Ajándékoztak: A m. tud. Akademia saját „Értesítőiből“ 37 kötetet, t. Dobrovics Gábor ur 42 kötet vegyes művet, t. Martinkovics Károly ur 5 különféle folyóiratot, t. Bátorfi Lajos ur „Konstantinápolyig és vissza“ című művét, valamint a „Muraközi kérdés“ cz. kiadványát, t. Hölczel E. ur iskolai atlaszt, t. Gönczy P. ur „Iskolai atlas“ egy példányát, Szóke Endre gymn. tanár Magyarország földképét.

2. Az ifjúsági könyvtár ez évi gyarapodása 63 kötetre megy, melyek legnagyobb része a növendékek által fizetett használati illetményekből szereztetett. Ezenkívül ajándékoztak e könyvtárnak: t. Martinkovics K. ur a „Hölgyfutár“ 3 évi folyamát és 3 kötet könyvet, t. Bátorfi L. ur 1 k., ft. Kottek N. gymn. igazgató 2 k., Wojnits I. VII. oszt. tanuló 1 k., Bosnyák G. I. oszt. tanuló 2 k., Bajer K. II. oszt. tanuló 1 kötet könyvet.

3. Éremgyűjtemény. Ns. Inkey K. ur ajándékozott 2 db. ezüst érmet, ft. Bokányi I. esperes ur több ezüst és réz érmet, ft. Berzay Elek kegyesrendi házfőnök több ezüst és réz érmet, t. Bátorfi L. szerkesztő ur 4 db., Schleifer E. I. oszt. tanuló 1 db. ezüst érmet, Bosnyák G. I. oszt. és Kutnyák P. III. oszt. tanuló több réz érmet.

4. A régiség-gyűjteményre adtak: t. Dobrovics G. ur egy buzogányt, Bosnyák G. tanuló egy romai mécsét.

5. A terménytár gyarapodása következő: helyben kitömetett 7 madár, összeállított a béka fokozatos átváltozása; továbbá gr. Wenkheim ur 32 kitömetett madarat és egy közönséges menyétet, ns. Inkey K. ur kokosdiót s egyéb afrikai gyümölcsöket, Pintér

Elek gymn. tanár saját ásvány-gyűjteményét, Fisch K. VI. oszt. tanuló galandférgyet, Horváth Gy. IV. oszt. tanuló két lángbaglyot, végre t. Dobrovics G. ur egy tengeri csigát ajándékozott.

6. A vegytani laboratóriumba szereztetett: Eudiometer, 2 db. Welterféle biztosító tölcser, Berzelius-lámpa, egy font kautschukcső, 25 db. próbacső, 4 db. Dewil-féle palaczk, 2 db üveg csap, vízfürdő rézből, dörzscésze üvegből, 12 db. főzőedény üvegből, 1 meteszó gyémánt. Ezekhez járulnak egyéb üveg és porcelán edények, üveg csövek nagyobb mennyiségű vegyi anyag. Pintér E. tanár pedig üveg-fúvó készülékét ajándékozta az intézetnek.

7. A természettani szertár a következő eszközökkel gazdagodott: Cartesius buvárja, picnometer, üveg-tölcser csappal, 4 font higany, mérő pácza noniussal, 3 gr. érenyhuzal. higanyajtó, 10 db. üvegtüskő, 10 db. bolognai palaczk, hegynek futó kettős kúp, készülék a folyadékok fölfelé ható nyomásának megmutatására, készülék a Mariotte-féle törvény bebizonyítására, félbehagyó kút, Heron kútja, vizkalapács, készülék a Foucault-féle ingakísérlethez. Wheatstone készüléke a hanghullámok szemléltetésére, Cagniard Sirenéje, Bunsen photometere, szögtükör, napállító készülék napgőrcsővel, üres prisma folyadékok által eszközöndő fénytöréshez, szinkörény, Wollaston világos kamarája, bűvös tölcser, Melloni hővillany-készüléke, villany-pisztoly, Lane palaczkja, lőport gyújtó készülék, villanyos bábtánc-készülék, tangens-bussóle, Ampère állványa, spectroscop, psychrometer, esőmérő. Rumkorff készüléke.

(Ez év kezdetén az intézet körében meteorologiai észlelő állomás szereztetett, mely a budapesti m. kir. központi intézettel összeköttetésben van.)

Jótékonyság.

a) A gymnasiumi segélyző egylet tőkéje jelenleg 622 frt 12 kr., melynek kamataiból e tanévben 7 szegénysorsú tanuló részesült segélyezésben.

b) A helybeli első takarékpénztár 10—10 frttal jutalmazott két horvát ifjút, kik a magyar nyelvben aránylag legtöbb haladást tettek.

c) A Szalay-féle alapból 5 ifjú 5 forintjával segélyeztetett.

A nagykanizsai első takarékpénztár a múzeumnak 20. ft.

d) A Sümeghy-féle 60 frtos ösztöndíjat ez évben Klein Ferencz III. osztálybeli tanuló nyerte el.

e) A zalamegyei „Nemesi pénztár“ a természettani muzeum fölszerelésére 500 frtnyi adományban részesíté intézetünket.

Az igazgatóság kedves kötelességének tartja, hogy az intézet nevében nyilvános köszönetet mondjon a tanügy nemes lelkű, jótévő barátainak.

Tanári kar.

A) Kegyes tanító-rendi tagok.

Szám	A tanár neve	Tantárgyak, melyeket előadott	Tanodai osztályok, melyekben előadásokat tartott	Előadásainak óraszámja hetenkint	Észrevételek
1	Berzay Elek	Vallástan	II. – VIII.	10	Főgymnasiumi hitszónok.
2	Farkas József	Magyar nyelv s irod. Latin nyelv, Görög nyelv	VI. VII. VIII. VI. VI.	19	
3	Farkas László	Mennyiségtan, Természettan Vegytan, Bölcsészet,	VI. VIII. IV. IV. VII. VIII.	16	VIII. osztály főnöke, a a gymn. jegyzője, a termé- szettani szertár őre, a fran- czia ny. rendkívüli tanára.
4	Kottek Nándor	Német ny. s irod.	V. VI. VII. VIII.	8	Igazgató.
5	Malonyay István	Vallástan, Magyar nyelv, Földrajz, Történelem,	I. III. IV. V. III. III. IV.	17	III. oszt. főnöke, algymn. hitelemző.
6	Mészáros Ferencz	Latin nyelv, Német nyelv, Földrajz, Szépirás, Mennyiségtan	II. II. II. II. I. II.	19	II. osztály főnöke.
7	Pfeiffer Antal	Latin nyelv Görög nyelv,	V. VIII. VII. VIII.	19	V. oszt. főnöke, az ifjusá- gi könyvtár őre.
8	Pintér Elek	Latin nyelv, Vegytan, Természetrajz,	IV. VI. I. II. V. VI.	17	VI. oszt. főnöke, a ter- ménytár s a vegytani la- boratorium őre.
9	Szöke Endre	Német nyelv, Történelem	III. IV. V. VI. VII. VIII.	17	VII. osztály főnöke, a ta- nári könyvtár őre
10	Tóth Jenő	Görög nyelv, Mennyiségtan, Természettan,	V. III. IV. III. VII.	18	IV. osztály főnöke.
11	Vőneky Pál	Magyar nyelv, Latin nyelv, Mennyiségtan, Természettan,	II. VII. V. VII. VIII.	18	
12	Weiszbarth Károly	Magyar nyelv, Latin nyelv, Német nyelv, Földrajz, Szépirás,	I. I. III. I. I. I.	19	I. osztály főnöke.

B) Világiak.

Pongrácz Adolf, a testgyakorlat tanára hetenkint 16 órával.
Szász Károly, rajztanár hetenkint 16 órával.

I. Osztály.

Névsor	Magaviselet	Szorgalom	Rendes tantárgyak										Altalános sorozat	Mell. tant.
			Vallás tan	Magyar nyelv	Latin ny.	Német ny.	Földrajz	Mennyiség-tan	Természet-rajz	Rajz	Testgyakorlat	Szépíráás		
Árvey Lajos	jó	k.	1	2	1	2	2	2	3	3	4	3	jeles	
Árvey László	jó	kl.	2	2	3	2	3	2	3	3	4	3	I. r.	
Balentic Imre	d.	k.	1	2	2	1	2	2	1	4	3	3	jeles	
Basnecz Lajos	jó	h.	3	4	4	4	4	5	3	3	1	4	II. r.	
5 Bertalan Endre öszt. d.	t.	h.	2	3	3	4	3	4	4	3	4	4	I. r.	
Bertalan Gábor öszt. d.	t.	h.	2	4	4	4	4	4	4	4	4	4	I. r.	
Bien Samu izr.	d.	kl.	1	3	4	4	4	4	2	4	4	3	I. r.	
Blau Ágoston izr.	jó	kl.	1	3	3	2	3	2	2	4	4	3	I. r.	
Bosnyák Géza	d.	e.	1	1	1	1	2	2	1	3	1	3	kit.	
10 Darázs Zsigmond	jó	h.	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	I. r.	4
Dubin István	t.	h.	4	4	3	3	4	3	4	3	4	3	I. r.	
Erős István	jó	h.	4	4	4	4	4	4	3	4	4	4	I. r.	
Göndöcs Imre	jó	h.	3	3	3	4	4	3	4	4	4	3	I. r.	
Halvax Gyula	d.	k.	1	1	2	2	1	3	1	3	3	2	jeles	
15 Hedl Rudolf	d.	k.	1	1	2	2	2	1	2	3	2	3	jeles	
Horváth Mihály	t.	cs.	4	3	5	5	4	5	4	4	4	4	II. r.	
Kajdi János	t.	h.	4	4	4	4	4	4	4	4	3	4	I. r.	
Kartschmaroff Sándor izr.	p.	k.	1	1	2	1	2	2	2	3	4	1	jeles	
Keindl Ármin	d.	k.	3	3	2	1	2	2	2	3	3	2	I. r.	
20 Keszey Gyula	t.	s.	4	4	5	5	5	6	5	3	4	4	III. r.	
Kiss Ignác izm.	jó	h.	3	4	4	4	4	4	4	4	3	4	I. r.	
Kiss Lénárd	p.	k.	1	1	2	2	3	3	2	3	3	3	I. r.	
Klein Ödön ágost. v.	d.	kl.	1	3	3	3	4	2	1	2	3	2	I. r.	
Kliegl Nándor			k	i	m	a	r	a	d	t				
25 Kovacsevics Ferencz	d.	kl.	3	2	3	3	3	4	1	4	1	3	I. r.	
Kovács István	jó	s.	4	4	5	5	5	6	5	4	2	4	III. r.	
Kregál Gusztáv	jó	h.	3	3	4	4	4	4	4	4	3	3	I. r.	
Lesnyák Bódog	jó	h.	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	I. r.	
Marsics Lajos	d.	kl.	2	3	4	4	4	4	4	3	3	3	I. r.	
30 Masznyák Pál	d.	h.	4	3	4	4	4	4	1	3	2	3	I. r.	
Matkovics Gyula	jó	kl.	2	3	3	4	3	4	3	3	3	3	I. r.	
Máli János	jó	cs.	4	4	5	5	5	5	4	4	4	4	II. r.	
Nagy Dezső helv. v.	d.	k.	1	1	2	1	2	2	1	4	4	3	jeles	
Novák Lajos	jó	h.	2	4	4	4	4	4	4	3	3	4	I. r.	
35 Pauer Ernő	d.	e.	1	1	1	2	1	1	1	3		3	kit.	

Névsor	Magaviselet	Szorgalom	Rendes tantárgyak										Általános sorozat	Mell. tant.
			Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német ny.	Földrajz	Mennyiség-tan	Természet-rajz	Rajz	Testgyakorlat	Szépírá		
			Általános sorozat	Francia nyelv										
Pichler Ferencz	t.	h.	4	3	4	4	4	4	4	4	3	4	I. r.	
Pinterics Lajos	d.	kl.	2	2	3	3	4	4	4	3	3	3	I. r.	
Plichta Ferencz	t.	h.	4	4	4	4	4	4	4	3	4	4	I. r.	
Plichta Kázmér	t.	h.	3	4	4	4	4	4	4	3	4	4	I. r.	
40 Prelog Jakab	t.	kl.	3	3	3	2	3	2	4	2	3	2	I. r.	
Rasztics Lajos	jó	h.	4	3	3	4	4	4	3	4	4	3	I. r.	
Récsey Ede izr.	jó	k.	1	2	2	2	3	3	2	4	3	3	I. r.	
Schleifer Ede izr.	p.	e.	1	1	1	1	1	1	1	3	3	1	kit.	
Schönbein Alajos	jó	cs.	4	4	4	5	4	5	5	4	4	4	II. r.	
45 Schuch Károly	jó	h.	3	4	4	4	4	4	3	3	4	3	I. r.	
Schlick Lajos	t.	cs.	3	5	5	4	5	4	5	3	4	3	II. r.	
Somogyi Károly öszt. d.	t.	h.	4	4	4	3	4	3	4	4	4	3	I. r.	
Stern Ferencz izr.	d.	kl.	1	2	3	1	3	2	2	4	3	2	I. r.	
Strém Tódor izr.	p.	e.	1	1	1	1	2	1	1	4	4	2	kit.	
50 Szigethy Károly	d.	k.	3	3	2	3	2	3	1	2	1	3	I. r.	
Szy Victor	jó	h.	3	3	4	3	4	3	3	4	4	4	I. r.	
Takács József ism.	jó	h.	3	3	3	4	4	3	2	3	2	3	I. r.	
Talabér Kálmán	t.	cs.	2	4	4	5	4	5	3	3	2	4	II. r.	
Tomsits Mihály			k	i	m	a	r	a	d	t				
55 Vértesy Ferencz			k	i	m	a	r	a	d	t				
Vieland Gyula	d.	h.	3	3	4	4	4	3	4	2	3	4	I. r.	
Vimmer József	jó	cs.	3	4	5	5	4	4	4	3	4	4	II. r.	
Id. Vörös József	jó	cs.	2	4	5	4	5	5	5	3	3	4	II. r.	
Ifj. Vörös József	t.	cs.	4	4	4	5	5	5	5	3	4	4	II. r.	
60 Werli Miksa	t.	h.	3	4	4	4	4	3	4	4	4	4	I. r.	
Wisztner Frigyes ism.	t.	h.	2	2	3	4	4	4	3	3	4	3	I. r.	
Wisztner Henrik	t.	kl.	1	2	2	2	4	4	3	5	4	3	I. r.	

Magántanulók: Berger Ádám, Viola Lajos.

II. Osztály.

Névsor	Magaviselet	Szorgalom	Rendes tantárgyak										Általános sorozat	Mell. tant.
			Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Mennyiség-tan	Természet-rajz	Rajz	Testgyakorlat	Szépírá		
			Általános sorozat	Francia nyelv										
Androlics Pál	jó	k.	1	2	2	2	2	2	3	4	2	2	jel.	
Bachrach Jakab izr.	t.	h.	1	4	3	3	4	4	4	4	1	4	I. r.	3
Baier Károly	jó	kl.	2	3	3	3	2	4	2	5	2	3	I. r.	
Banelly Géza	jó	kl.	2	4	3	3	2	4	1	5	4	3	I. r.	
5 Baranyai Béla	t.	h.	3	4	4	4	3	4	4	5	1	4	I. r.	4

N é v s o r	Magaviselet	Szorgalom	Rendes tantárgyak										Általános sorozat	Mell. tant.	
			Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Mennyiség-tan	Termézetrajz	Rajz	Testgyakorlat	Szépíráás			
Bardio György	t.	kl.	2	3	3	3	3	3	3	3	4	4	3	I. r.	
Bosnyák Zoltán	p.	e.	1	1	1	2	1	1	1	3	3	4	3	kit.	
Czapáry János	d.	kl.	2	3	2	3	2	2	2	3	3	3	2	I. r.	
Czapáry József	d.	kl.	2	2	3	3	2	3	3	3	3	4	2	I. r.	
10 Czifray József	jó	kl.	1	3	3	4	4	4	3	3	3	4	4	I. r.	
Geiszl Miksa	t.	kl.	1	3	3	2	3	3	3	3	4	1	2	I. r.	
Grünwald Samu izr.	d.	kl.	1	3	4	2	4	3	4	3	3	4	1	I. r.	3
Hamburger Ignác izr.	jó	kl.	1	3	4	2	3	4	2	3	4	4	4	I. r.	
Hauser János	jó	kl.	2	3	3	3	2	4	2	2	2	4	2	I. r.	4
15 Horváth Béla	t.	h.	4	4	4	4	4	4	4	4	5	4	4	I. r.	
Jakobovszky Ignác ism.	t.	kl.	1	3	1	3	3	3	2	5	4	4	1	I. r.	
Kontor Béla				k	i	m	a	r	a	d	t				
Koronczy István	d.	kl.	2	3	3	3	3	3	2	4	4	3	3	I. r.	
Kovács Endre	d.	kl.	2	2	2	2	2	3	1	3	4	3	3	jel.	
20 Köhler Kálmán	d.	kl.	2	3	3	3	3	3	2	4	2	2	2	I. r.	
Krenusz Ferencz	d.	e.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	kit.	
Lackenbacher Béla izr.	t.	cs.	2	4	5	3	5	4	4	5	5	4	4	II. r.	
Lábos Endre	t.	h.	4	4	3	4	4	4	4	5	1	3	3	I. r.	
Nagy István	jó	h.	2	4	3	4	4	4	4	3	4	2	2	I. r.	
25 Pranger Sándor ágost. v.	t.	kl.	1	3	3	2	4	4	2	4	3	3	3	I. r.	
Sablje Zsigmond öszt. d.	t.	h.	4	4	4	3	4	4	4	4	4	4	4	I. r.	
Simon Ferencz	d.	k.	1	1	2	2	2	3	1	3	2	2	2	jel.	2
Sinkovics Dénes	jó	h.	4	4	4	4	4	4	4	5	3	3	3	I. r.	
Sohár Kálmán	jó	kl.	3	4	4	3	3	3	4	4	4	2	2	I. r.	
30 Solyomi István	t.	h.	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	I. r.	
Soós Lajos	t.	h.	2	4	4	4	4	4	3	3	2	3	3	I. r.	
Stipán Ferencz	p.	kl.	2	2	3	3	2	2	1	3	3	2	2	I. r.	
Szabó Lajos	t.	h.	1	2	3	4	3	4	4	5	3	1	1	I. r.	
Szigethy Elemér öszt. d.	d.	e.	1	1	1	2	1	2	1	2	1	1	1	kit.	
35 Szijártó Géza	jó	kl.	4	4	3	3	3	4	2	4	2	3	3	I. r.	
Szilvay Pál	jó	cs.	2	4	4	4	4	5	3	4	4	4	4	II. r.	
Theodorovics Pál g. kel. v.	jó	kl.	1	3	3	3	4	4	2	3	4	2	2	I. r.	
Vajda György	jó	h.	4	3	4	4	4	4	4	4	4	3	3	I. r.	
Varga Gyula	jó	h.	2	3	3	4	4	4	4	2	4	2	2	I. r.	
40 Véber Pál	t.	kl.	2	2	3	4	4	3	1	2	1	3	3	I. r.	
Zdelár József	jó	h.	4	3	4	4	4	4	4	3	2	2	2	I. r.	

III. Osztály.

Névsor	Magaviselet	Szorgalom	Rendes tantárgyak										Általános sorozat	Mell. tant.	
			Vallás tan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Történelem	Mennyiség-tan	Természet-tan	Rajz	Testgyakorlat			Francia nyelv
Babos Árpád	jó	kl.	2	4	4	3	2	4	4	4	4	4	3	I. r.	4
Belletz Ödön	jó	kl.	1	2	3	1	1	1	4	4	3	3	3	I. r.	
Benckhard János	d.	kl.	1	3	4	2	3	4	4	4	4	4	4	I. r.	
Botfy Károly	jó	kl.	1	3	3	2	2	1	4	4	4	4	2	I. r.	
5 Eperjesy Béla	d.	k.	1	2	3	2	1	1	2	2	2	4	2	jel.	
Filipits Lajos	d.	k.	1	2	2	1	2	1	2	2	2	3	4	jel.	
Fornberg József	d.	k.	1	1	3	2	1	1	2	2	2	2	2	jel.	
Francsics György	jó	cs.	3	3	4	4	4	4	5	4	4	4	4	II. r.	
Frank József izr.	d.	kl.	1	3	3	1	2	2	2	2	3	3	3	I. r.	2
10 Friedlaender Ignác izr.	jó	k.	1	2	1	1	1	2	1	1	3	4	4	kit.	1
Gaszner Ferencz	jó	k.	1	3	2	2	1	2	2	2	4	1	1	jel.	
Goricsánecz József	t.	h.	2	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	I. r.	
Handler Ferencz	p.	e.	1	1	1	1	1	1	2	2	3	3	3	kit.	1
Hedl József	d.	kl.	1	3	3	1	2	2	2	3	3	3	4	I. r.	
15 Hegedüs Ferencz	d.	k.	1	1	2	1	1	1	3	2	3	4	4	jel.	
Hegyi János	jó	cs.	2	4	5	4	4	3	4	4	4	4	4	II. r.	
Heinczman Att. helv. v.	jó	h.	1	4	4	3	2	3	4	3	4	4	4	I. r.	
Kalmár Lajos ism.	t.	cs.	1	3	5	4	4	3	5	3	4	4	4	II. r.	
Klein Ferencz izr.	p.	e.	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1	1	kit.	
20 Koltay László				k	i	m	a	r	a	d	t				
Kremzer István	jó	kl.	1	3	4	2	2	2	4	3	5	2	2	I. r.	
Kreszinger Antal	jó	cs.	2	4	5	4	5	5	5	5	4	1	1	II. r.	
Kutnyák Mihály	d.	kl.	2	4	4	2	2	3	4	4	3	4	4	I. r.	
Laufer Mór izr.	jó	kl.	1	2	3	1	2	1	4	2	4	4	4	I. r.	
25 Mattosch Béla	t.	h.	2	4	4	3	3	3	4	4	4	3	3	I. r.	
Méhes Kálmán	jó	kl.	1	4	4	4	3	1	4	4	3	1	1	I. r.	
Nagy Gábor	t.	cs.	2	5	4	4	4	4	5	4	3	2	2	II. r.	
Novák Nándor	jó	cs.	2	4	5	3	4	3	5	4	3	4	4	II. r.	
Novinszky János ism.	jó	h.	1	4	4	2	3	4	4	4	4	4	4	I. r.	
30 Oszterhuber Gyula	jó	kl.	2	4	4	4	4	3	3	4	4	3	3	I. r.	
Pethő Jenő	d.	kl.	2	4	4	4	2	3	4	3	3	3	3	I. r.	
Pozsgay Imre	d.	kl.	1	3	3	3	1	2	4	3	2	3	3	I. r.	
Rác Kálmán	t.	kl.	1	3	3	3	1	2	3	2	3	4	4	I. r.	
Rózsavölgyi Antal	jó	h.	1	4	4	2	4	2	4	4	3			I. r.	
35 Samu István	jó	e.	1	1	1	1	1	1	1	1	3	4	4	kit.	
Steffanics István	jó	k.	1	2	2	1	1	1	3	2	2	1	1	jel.	
Steinbek Béla	jó	kl.	2	4	4	4	3	4	4	4	5	3	3	I. r.	
Stingly Zsigmond	jó	h.	1	4	4	4	4	4	4	4	3	3	3	I. r.	
Szigethy Aladár	jó	kl.	1	3	2	2	1	1	2	2	2	3	3	jel.	
40 Tersánczky Kálmán	jó	cs.	2	4	4	4	4	3	5	5	3	4	4	II. r.	
Thassy János	d.	k.	1	2	3	2	1	1	2	2	4	1	1	jel.	
Tibolt Lajos				k	i	m	a	r	a	d	t				
Vehofsits Aladár	d.	k.	1	2	2	1	1	1	3	2	3	1	1	jel.	

IV. Osztály.

N é v s o r	Magaviselet	Szorgalom	Rendes tantárgyak										Általános sorozat	Mell. tant.
			Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Mennyiség-tan	Természet-tan	Vegytan	Rajz	Testgyakorlat		
Babos Armin	jó	h.	2	3	4	4	2	4	2	4	4	5	I. r.	4
Baranyay Ödön	t.	h.	2	4	4	4	2	4	4	4	4	1	I. r.	4
Benedek János	jó	kl.	2	2	3	2	1	4	3	4	4	4	I. r.	
Fattinger Sándor	p.	e.	1	1	2	1	1	1	1	1	3		kit.	
5 Ferber Gyula	t.	h.	2	3	4	4	3	4	3	4	1	4	I. r.	
Frász Tamás	jó	h.	4	4	4	2	4	4	4	4	3	3	I. r.	
Göncz Árpád	jó	kl.	1	2	3	2	2	2	4	3	3	3	I. r.	
Gudlin Károly	jó	h.	2	3	4	4	4	4	4	4	3	3	I. r.	
Horváth Béla	jó	kl.	1	2	2	1	2	4	4	4	4	4	I. r.	3
10 Horváth György	jó	h.	1	3	3	2	3	4	4	4	3	2	I. r.	
Kutnyák Pál	t.	h.	2	3	4	2	2	4	4	4	3	1	I. r.	
Marczius József	p.	e.	1	1	1	1	1	1	1	1	3	3	kit.	
Németh Gergely			k	i	m	a	r	a	d	t				
Németh László	t.	h.	2	3	4	3	3	4	3	3	2	2	I. r.	
15 Neumann Zsiga izr.	jó	h.	4	3	3	2	4	3	2	4	3	4	I. r.	
Rigó István	p.	k.	1	1	1	1	1	3	3	2	2	3	I. r.	
Sipos Gyula ism.	t.	h.	2	4	4	4	4	4	4	4	3	3	I. r.	
Somogyi József	d.	e.	1	1	1	1	1	1	1	2	3	1	kit.	
Svagek Alajos ism.	jó	h.	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	I. r.	
20 Szűcs Gusztáv izr.			k	i	m	a	r	a	d	t				
Vizlendvay Imre	d.	e.	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1	kit.	

V. Osztály.

N é v s o r	Magaviselet	Szorgalom	Rendes tantárgyak									Általános sorozat	Mell. tant.
			Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természet-rajz	Mennyiség-tan	Rajz		
Bendekovics István	d.	kl.	2	2	2	3	2	1	1	3	4	I. r.	
Berger Mór izr.	jó	kl.	2	2	2	3	2	1	1	4	4	I. r.	
Botfy Gyula öszt. d.	jó	cs.	2	4	4	5	3	4	3	4	4	II. r.	
Buzády Boldizsár	jó	cs.	2	3	4	4	4	4	3	5	2	II. r.	
5 Csiszár Pál	p.	e.	1	1	1	1	2	1	1	2	3	kit.	
Gyóre János	jó	kl.	1	1	3	3	3	1	1	2	4	I. r.	
Hausner József izr.	d.	k.	1	1	1	1	2	2	1	3	3	jel.	
Horváth Gyula	jó	k.	1	2	2	2	3	1	1	1	3	jel.	2

N é v s o r	Magaviselet	Szorgalom	R e n d e s t a n t á r g y a k									Általános sorozat	Mell. tant.	
			Vallás tan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög ny.	Német ny.	Történelem	Természetrajz	Mennyiség-tan	Testgyakorlat			
			Francia nyelv											
Horváth Imre	jó	h.	2	4	4	4	4	4	4	4	4	3	I. r.	
10 Horváth Károly	jó	kl.	1	2	3	3	3	1	2	3	3	1	I. r.	
Lakits János	jó	cs.	4	4	4	5	5	4	4	5	4	4	II. r.	
Marton László	jó	h.	2	4	4	4	3	4	4	4	4	4	I. r.	
Mesits György	t.	kl.	2	2	2	3	3	2	3	3	3	3	I. r.	
Mesits János	jó	kl.	2	2	3	3	4	1	1	2	1	1	I. r.	
15 Mursits Ferencz	jó	cs.	4	4	4	5	5	4	4	4	4	3	II. r.	
Paizs Elek	p.	e.	1	1	1	1	1	1	1	2	3		kit.	
Petrich Lajos	jó	h.	4	4	4	4	4	3	1	3	3		I. r.	
Schönfeld Frigyes izr.	p.	e.	1	1	1	1	1	1	1	1	4		kit.	
Sipos Károly	p.	e.	1	1	2	2	1	1	1	1	3		kit.	
20 Solyomi Tivadar	t.	h.	4	4	3	4	4	3	3	4	4	4	I. r.	4
Steinbek Béla	t.	h.	2	2	4	4	4	3	2	4	3		I. r.	
Steiner Ede izr.	p.	e.	1	1	1	2	1	1	1	1	3		kit.	
Szöröcsöky Béla	t.	h.	3	4	4	4	4	4	4	4	2		I. r.	
Thassy Lajos	jó	k.	1	2	2	3	2	1	1	2	2		jel.	
25 Weismayer Henrik izr. v. m.														

Magántanuló: Szemec Pál.

VI. Osztály.

N é v s o r	Magaviselet	Szorgalom	R e n d e s t a n t á r g y a k										Általános sorozat	Mell. tant.
			Vallás tan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természetrajz	Mennyiség-tan	Vegy tan	Testgyakorlat		
			Francia nyelv											
Bausch István	d.	kl.	1	3	4	4	4	2	1	4	3	4	I. r.	
Bettlheim Béla izr.	d.	k.	1	2	2	1	2	1	1	2	1	3	jel.	
Csesznák Ödön	t.	kl.	2	4	4	4	4	2	2	4	4	3	I. r.	
Csizmazia Mátyás	d.	k.	1	1	1	1	2	2	1	1	1	4	kit.	1
5 Engländer Otto izr.	d.	k.	1	2	3	2	1	1	1	2	1	4	jel.	
Eperjessy Dezső	d.	kl.	2	4	4	4	2	2	2	3	1	4	I. r.	
Fisch Károly izr.	d.	k.	1	2	3	2	1	1	2	2	2	4	jel.	
Gaal György	d.	kl.	1	2	3	3	3	2	1	3	1	4	I. r.	
Gaszner Pál	t.	kl.	1	2	3	2	3	1	1	1	1	3	I. r.	
10 Götz Sándor	p.	k.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	4	kit.	1
Halis István	jó	k.	1	1	3	3	3	2	1	2	1	3	I. r.	
Havlicsek Ambrus	d.	k.	1	2	2	2	3	1	1	2	1	4	jel.	
Káncz Adolf	p.	e.	1	1	2	1	1	1	1	1	1		kit.	
Kocsiss Lajos	d.	k.	1	2	3	2	2	1	1	2	2	2	jel.	
15 Kölgyessy Kálmán	d.	kl.	1	2	3	3	3	1	1	4	3	4	I. r.	
König Gyula izr.	d.	k.	1	2	4	2	2	1	1	4	1	4	I. r.	2
Neumark Béla izr.	p.	e.	1	1	1	1	1	1	1	1	1		kit.	
Neusziedler Antal	jó	kl.	1	3	4	2	3	1	2	4	4	2	I. r.	

Névsor	Magaviselet	Szorgalom	Rendes tantárgyak										Általános sorozat	Mell. tant.
			Vallás	Magyar nyelv	Latin ny.	Görög ny.	Német ny.	Történelem	Természetrajz	Mennyiség-tan	Vegytan	Testgyakorlat		
20 Petrekovics Ferencz	p.	e.	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2	kit.	
Pulay Károly	t.	kl.	1	3	3	4	4	2	2	4	3	3	I. r.	
Rothschild Jakab izr.	p.	e.	1	2	2	1	1	1	1	1	1	4	jel.	
Rothschild Samu izr.	d.	e.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	kit.	1
Schuch Lajos	jó	kl.	2	4	4	4	4	2	3	4	3	4	I. r.	
Sernpecher József	jó	kl.	1	3	4	4	3	2	2	4	3	4	I. r.	
25 Szervey Adolf öszt. d.	d.	k.	2	2	3	2	3	1	1	2	1	5	I. r.	1
Szmodis Andor	d.	kl.	1	2	3	2	4	1	1	3	2	4	I. r.	
Sztruppi Oszkár	jó	kl.	2	3	4	4	3	2	2	2	2		I. r.	
Talabér István	d.	kl.	1	2	4	3	3	1	1	3	1	3	I. r.	
Tárnok Antal	d.	k.	1	2	3	3	3	1	1	2	1	4	I. r.	
30 Tersánczky József	t.	kl.	2	4	4	4	3	2	3	4	4	4	I. r.	
Unger Adolf izr.	d.	kl.	1	2	4	3	2	2	3	4	3	4	I. r.	
Vizer István	t.	kl.	1	2	3	2	3	2	1	2	2	2	I. r.	
Zombory Lajos	d.	kl.	2	3	4	4	4	2	1	3	2	2	I. r.	

Magántanuló: Jankovich Géza.

VII. Osztály.

Névsor	Magaviselet	Szorgalom	Rendes tantárgyak										Általános sorozat	Mell. tant.
			Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Mennyiség-tan	Természet-tan	Bölcsészet	Testgyakorlat		
Blauhorn Ferencz	p.	k.	1	1	3	2	2	2	1	1	2	2	jel.	
Boronkay Gábor	jó	kl.	1	2	4	3	4	2	4	4	4		I. r.	
Csecsinovics Gyula	d.	kl.	2	3	4	3	4	2	4	4	4	2	I. r.	
Csurda József	d.	k.	1	2	2	1	2	1	3	3	2	4	I. r.	
5 Domaniczky Béla	d.	k.	1	1	3	2	3	1	3	2	2	3	I. r.	
Geiszl Kálmán	d.	e.	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	kit.	2
Grets József	d.	k.	1	1	2	1	2	1	3	2	3		I. r.	
Horváth Endre	d.	kl.	1	3	4	3	4	2	4	4	3	3	I. r.	
Jünker Sándor, izr.	jó	kl.	2	3	4	3	2	3	4	4	4		I. r.	
10 Kiss István	d.	kl.	1	1	4	1	3	1	4	3	2	2	I. r.	
Koronczy Imre	d.	k.	1	1	3	1	3	1	3	2	3	4	I. r.	
Kovács József	p.	k.	1	1	3	1	2	1	2	3	3	1	I. r.	
Kozáry József	d.	k.	1	2	3	3	3	1	4	4	4	4	I. r.	
Köhler Róbert	jó	k.	1	2	3	3	2	2	3	2	3	3	I. r.	
15 Markovits István	d.	e.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	2
Merkly Antal	d.	h.	3	4	4	3	4	3	4	4	4		I. r.	
Radocza János	d.	kl.	2	2	3	3	4	2	4	4	3		I. r.	
Stingli Kálmán	jó	h.	3	3	4	3	4	3	4	4	4	3	I. r.	
Udvardy Gyula	d.	h.	2	2	4	3	4	3	4	3	4	3	I. r.	
20 Vojnics István	d.	k.	1	1	2	1	1	1	1	1	2		kit.	
Winter Vilmos, izr. öszt. d.	p.	e.	1	2	2	1	1	1	1	1	1	3	kit.	

Magántanulók: Beksies Ign., Breuer Miksa, Csizmadia Lajos, Kordé Ign., Martincsevics M., Zerne Árp.

VIII. Osztály.

Biricz Ferencz	Kovácsits Endre	Sohár Imre
Domián Pál	10 Krámer József, izr.	Szekeres József
Eklér Dénes	Lendvay József	Topolics Ferencz. meghalt.
Glesinger József, izr.	Mitzky Herik, izr.	20 Tripammer Rezső
5 Hartberger Ödön	Nagy Kálmán	Ujváry Imre
Hirschler Ödön, izr.	Pauer Gyula	Wachter Ede
Hoffmann Jakab, izr.	15 Rajky Lajos	Wollák Adolf, izr.
Josipovich Géza	Saffarics György	Zánkay Gusztáv.

Írálygyakorlati feladatok a négy felső osztályban.

V. Osztály.

A víz hasznáról. A tűz hasznáról. Mire használ a tanulóknak figyelmetlenkedni a tanóra alatt? (Fejtesd ki a szél? Minő hasznot nyújtanak a hegyek? (Fogalmazványok). — Miért kell a tanulóknak csöndesen lenni a tanóra előtt? Miért kell a nemzeti nyelvet különösen tanulnunk és művelnünk? Miért nem szabad (Elmefuttatás.) — A tavasz. A csalogány. A szorgalmas tanuló. (Szórajzok.) — „A fülemile“ prózai elbeszélése. „Terepélyes nagy fa“ allegoria magyarázása.

VI. Osztály.

Egy tanuló tudósítja más városban lakó barátját szünnapi élményeiről. (Levél.) — A vas haszna. — Mi hasznot hajt a fordítás idegen irodalmi művekből? — A vetés és aratás az emberi élet képe. — Az erdő a négy évszakban. — Tompa „A hangyákhoz“ című költeményének széptani fejtegetése. — Mily hatást gyakorol az ének a kedélyre? — A tárgyias (epikai) és alanyi (lyrai) költészet hasonlósága s különbözősége tárgy-, szerkezet- s előadásra nézve. — Kisgyermek halálára. Elegia (Vörösmarty hason című költeménye után.) — Tanulj másokhoz alkalmazkodni. (Tanlevél.) — Miért oly elégedetlen sok ember helyzetével? — Berzsenyi „A közelítő tél“ című költeményének széptani fejtegetése. — A nemes emberbarát képe. (Jellemrajz.) — Falusi órák. (Tompa hason című idyllje után.) — Quidquid agis, prudenter agas et rescipe finem. — Az emberek inkább ügyelnek a fölkelő, mint a lenyugvó napra. — „Zrinyiász“ széptani taglalása. (Toldy F. nyomán.)

VII. Osztály.

A föld. (Leírás.) — Mindennek megvan a maga ideje. — Az önművelés célja. — Schiller e mondatának okadatolása: „Csak kitartás vezet célhoz.“ — Petőfi „Mi boldog pestiek“ című satirájának széptani fejtegetése. — Minden művelődés kezdete a földművelés. — I. Napoleon, mint hadvezér s államférfi. (Jellemrajz.) Rend a lelke mindennek. (Következtetés okozatról okra.) — A történelem az idők tanúja az igazság szövétneke, az emlékezet éltetője, az élet mestere, a multnak hirnöke. C. — Mily hatást gyakorol a dráma az ember kedélyére s melyek e hatás tényezői? — Az igazi műveltség díszje az embernek.

VIII. Osztály.

A tudomány az életet gazdaggá, a művészet kellemessé teszi. — Mit eredményezett az, hogy az ősmagyarok támadó háborúikkal fölhagytak? A természettan tanulmányozásának haszna. — A természet vihara összehasonlítva a szenvedélyek viharával. — A francia, classicai és népies iskolák érdemeinek méltatása. — Mi által lett Róma a világ ura? — A classicusok tanulmányozásának haszna. — A tárgyias (epikai) költészet történelmi fejlődése. — A világkereskedelem befolyása a népek műveltségére.

A gymnasiumi ifjuság statistikai egybeállítása.

Osztály	Népeség	Vallás					Nemzetiség			Érdemsorozat						Megtelt	Magántanuló	Tandij-fizető	Tandij-mentes
		Rom. kath.	Görög keleti	Ágostai	Helvét	Izraelita	Magyar	Német	Horvát	Kitűnő	Jeles	I. rendű	II. rendű	III. rendű	Vizsgálat előtt kilépett				
I.	64	55	—	1	1	7	62	1	1	4	6	38	9	2	3	—	2	55	9
II.	41	35	1	1	—	4	39	—	2	3	3	32	2	—	1	—	—	37	4
III.	43	38	—	—	1	4	43	—	—	4	9	21	7	—	2	—	—	40	3
IV.	21	19	—	—	—	2	19	1	1	4	—	15	—	—	2	—	—	19	2
V.	26	21	—	—	—	5	25	—	1	5	3	12	4	—	1	—	1	22	4
VI.	34	26	—	—	—	8	32	—	2	7	6	21	—	—	—	—	1	28	6
VII.	27	24	—	—	—	3	26	—	1	4	1	16	—	—	5	—	6	24	3
VIII.	25	19	—	—	—	6	24	—	1	—	7	18	—	—	—	1	1	22	3
Összeg	281	237	1	2	2	39	270	2	9	31	35	173	22	2	14	1	11	247	34

Az érettségi vizsgálatok eredménye az 1872—3-iki tanév végén.

A VIII. osztálybeli tanulók száma	Érettségi vizsgálatra jelentkezett	Megtelt	Visszalépett	Kitűnően	Egyszerűen	A távozők közül					
						érettnek nyilváníttatott	egyházi	jogi	tanári	orvosi	gazdászati
25	26	1	1	5	19		1	15	2	5	1
						pályát választott					

Az 1872²/₃-iki tanévben az írásbeli érettségi vizsgálatok jun. 25., 26., 27., 28. és 30. a szóbeliek pedig jul. 16., 17. és 18. napjain tartattak meg.

E tanév november havában is tett érettségi vizsgálatot két magántanuló kielégítő eredménnyel.

Figyelmeztetés.

A nyilvános tanulók szabályszerű fölvétele sept. 29. és 30. s october havának három első napján történik; ezt a pót- és javító vizsgálatok előzik meg.

A fölvétel föltételei a következők: a) a gymnasium első osztályába szabályszerűen csak kilencz évet betöltött, vagy idősebb tanuló vétetik föl; b) az ismeretek mértékére nézve, értelmes és folyékony olvasás, a nyelvtanból az alaktan főbb részeinek, az egyszerű, bővített és összetett mondatoknak, a számvetésből az egész számok négy alapműveletének és a közönséges törtszámoknak ismerete kívántatik. — Tekintet nélkül arra, hány elemi osztályt végzett az illető, a gymnasium első osztályába való fölvételre nézve egyedül az életkor s a kellő szigorral megtartandó fölvételi vizsgálat eredménye határoz.

A növendék, bármely osztályba kíván fölvétetni, addigi tanulmányairól szóló bizonyítvánnyal személyesen, még pedig szülei, gyámja, vagy ezek megbízottja kíséretében tartozik a fölvételre az igazgatónál és az illető osztályfőnöknél megjelenni.

Azon szülők, vagy gyámok, kik nem laknak helyben, gyermekök, illetőleg gyámoltjok fölvételekor alkalmas helyettest tartoznak megnevezni, kire házi felügyeleti jogaikat és kötelességeiket átruházzák. A szülők vagy gyámok az e részben netán időközben történt változást tartoznak az igazgató vagy az osztályfőnök tudomására juttatni; másrészt a tanári karnak jogában áll ott, hol alapos okai vannak a házi felügyeletet elégtelennek vagy épen károsnak tartani, tanártestületi határozat alapján követelni, hogy a felügyeletben czélszerű változás eszközöltessék.

Azon tanulók, kik a gymnasiumot évközben akarják változtatni, ez iránti szándékukat eltávozás előtt saját igazgatóságuknál tartoznak bejelenteni.

Minden magántanuló köteles a gymnasium négy alsó osztályából leteendő vizsgálat alkalmával próbarajzokat előmutatni, s a rajztanár jelenlétében az osztálynak megfelelő két rajzot készíteni.

Oly tanuló, ki valamely kötelezett tantárgyból elégtelen érdemjegyet nyert, javítási engedélyért folyamodhatik. Az ily folyamodványok aug. 8-ig az igazgatónál nyujtandók be.

Kelt Nagy-Kanizsán, július 31-én 1873.

KOTTEK NÁNDOR,

igazgató.